

na branje, temveč je ta prizadevanja treba nadgraditi s prenosom znanja o ukrasu v kontekst njegove funkcionalne vrednosti – v kontekst javnega prepričevanja.

Za ilustracijo si oglejmo, kako z vidika retorične tehnike vidi problem (ne)ustreznosti rabe ukrasa Kvintilijan in kaj pove o ustrezni rabi enega najbolj znanih tropov – metafori. Kvintilijan bistvo metafore opredeli v preneseni rabi samostalnika ali glagola; namesto ustaljene rabe se ju uporabi v primerih, kadar ustaljenega termina ni, ali pa v primerih, ko naj bi bila prenesena raba ustrežnejša od ustaljene (*Inst.* 8.6.5). Poleg relevantnosti je pri prenosu izredno pomembno, da je dobro in jasno poznan pomen prenesenega termina. Vse, kar izberemo z namenom, da bi pojasnili nekaj drugega, mora biti jasno in boljše razumljeno kot tisto, kar naj pojasni. Če je torej uporabljeni preneseni termin sam nejasen, je njegova funkcija izničena že v samem izhodišču. Poleg tega lahko učinek pokvari tudi prepogosta raba metafor, še posebej v neliterarnih tekstih. Kvintilijan v tem smislu trdi, da je slog mogoče pokvariti na povsem enako število načinov, kot ga je mogoče ukrasiti. (*Inst.* 8.3.58) Pri učinkovitosti ukraševanja gre zato predvsem za vprašanje primernosti, ki je močno odvisna od vsakokratne situacije. Kot pravi Kvintilijan, »okrasje namreč ni namenjeno samo sebi, ampak vsebini, za katero se uporablja.« (*Inst.* 11.1.7., prevod Matjaž Babič)

Kako bi torej pedagoški diskurz lahko opredelili z vidika retoričnega sloga? Na načelni ravni je treba upoštevati vse omenjene napotke: izogibanje monotonosti, posvečanje pozornosti jasnemu, pravilnemu in ustreznemu ubesedovanju. Konkretno to npr. pomeni, da je učenčevo pozornost priporočljivo neprestano pritegovati s pestro intonacijo in ritmom, da bi poudarili pomembnejše dele. V iskanju prepričljivega sloga naj učitelji oblikujejo svoje izjave jasno, svoj govor naj strukturirajo enostavno in logično. Ker gre v pedagoški interakciji pogosto za razlago, naj bi bili stavki jasno oblikovani in strukturirani, kratki in jedrnati. V učnem kontekstu je upravičeno tudi večkratno ponavljanje in preoblikovanje (osvetljevanje z različnih zornih kotov) pomembnejših vsebin ali njihovih delov, kar velja v retorični tradiciji za manj priporočljivo, ker je v nasprotju z vrlino kratkosti. Na drugi strani pa naj bi bilo metaforično tvorjenje pomena skrajno premišljeno in uporabljano precej omejeno. Učitelji in učenci naj bi se izogibali tudi prepogosti in nejasni tvorbi neologizmov, tujkam, popačenkam, pogovornim in narečnim izrazom, kletvicam, psovkam, vulgarizmom, uporabi nekonsistentnih izrazov.